

Յարեկան դինն է . . . 120 շաշ
Վեցամեայ . . . 70 "
Եւամեայ . . . 40 "
Մեկ ծանուցումը տողին 3 դուռուշ է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին
նա 16 ին կը սկսին :

Գուրս երթալիք լրագրներուն ճամբու
ճակըը տանողին վրայ է :
Լրագրոյ վերաբերեալ չափակ կամ որ
եւ իցէ գրութիւն, խմբագրին պիտի
ուզուի . եւ ասոնց ճամբուն ճակ
քը խրկողին վրայ է :

ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ ԱՉԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ

ՄԱՐԿԱՆԴԱՆՈՒԹՅԱՆ 16 ՅԱՆՎԱՐ

ՅԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ, 6/18 յուլիս .

Կայսրը Խաղաղութան դառնալուն ուղի
դադարեալ Սէն Բուրգանց . եւ Փարիզ մըտ
նելու համար Խաղաղութան բանակին Պազ
դէա դառնալուն պիտի ապաստեն :

Լոնտոն, 6/18 յուլիս .

Հասարակութեան կարծիքը վստա
հութիւն չունի Եւրոպայի այժմեան վի
ճակին վրայ :

Թուրին, 8/20 յուլիս .

Պաշտօնական ընդունելի Քաղաքի կոմ
սին հրաժարականը, եւ Լա Մարմորա
զօրապետին յանձնեց նոր պաշտօնականե
րուն ընտրութիւնը :

Թուրինէն յուլիս 21 թուով հե
ռագրական լուրը կը ծանուցանէ թէ
նոր պաշտօնականներն ընտրվելեն Լա
Մարմորա զօրապետին նախագահու
թեամբը :

Սալոնիկի ծառայող եկած լուրերը
մինչեւ յուլիս 5/17 կը հասնին :

Խաղաղութեան հաստատութիւնը լու
րը մեծ զարմանք պատճառեց բոլոր Եւ
րոպայի մէջ : Խաղաղութան մէջ ալ զբո
ղոհութիւն : Կայսրը պատերազմի սկսե
լէն առաջ յայտարարութիւն քննարկե
թէ կերթայ Խաղաղութան արտաքին Լա
նտերէն մինչեւ Եւրոպայի ծովուն եզեր
քը : Պատերազմի սկսաւ : Խաղաղութիւն
յառաջ քաղաքին կարգէ դուրս յաջ
դութիւններով : Եւրոպական զօրաց
ստատիկ եւ յամառ զինակալութիւն
ները խորտակեցան գաղղական զօրաց
բուռն եռանդին առջեւ . եւ վերջապէս
մէկ ամսուան մէջ Ս. Եւրին Խաղաղութան
առաջնորդը գաղղականներուն ձեռք անցան :
Ար մնար Ս. Եւրին զաւառ . անոր ալ
բաղդը արդէն որոշվածի պէս էր, յան
կարծ Ս. Եւրոպայի կայսրը զինադա
դարութիւն կառաջարկէ, եւ ետեւէն խաղա
ղութիւնը կը հասնին :

Ստորագրեալ պայմաններուն նայելով,
Ս. Եւրոպայի կայսրն իր յայտարարու
թեանցը մէջ քննարկեց խոստովանելու չա
փաւորած կերեւի : Ինչ է այս յանկար
ծական դարձած ընդ պատճառը : Պազ
դէայ լրագրները բոլորովն լուռ կեցած
են, այն կերպով որ անհնար է հասկը
նալ կառավարութեան ու ժողովուրդին
զգացմունքը այս անակնկալ հաշտութեան
վրայ :

Լոնդոն հափառակ, Եւրոպայի Ս. Եւ
րոպայի լրագրները զանազան տեղերու
թիւններ ու մեկնութիւններ կուտան
զինադադարման պատճառներուն եւ եր
կու կայսրաց արտադրութիւններուն
վրայ : Ս. Եւրոպայի մանրամասն տեղեկու
թիւններն ու երկար բարակ խորհրդա
ծութիւնները անհնար ըլլալով ամբողջ
լրագրոյ մէջ լեցնել, բաւական կը հա
մարինք միայն Պէշքիւրայի Եւրոպայի
լրագրին եւ Եւրոպայի թուրքական
խօսքերը թարգմանել : որոնք ամենէն ա
ւելի հաւանական եւ փաստահարութեան ար
ժանի կը թուին մեզ :

« Ար կարծեմ նախ, կրնայ Եւրոպայի
թուրքական մէկ թղթակիցը, թէ Եւրոպայի
սիրար մեծագոյն շարժեցաւ Մաքսիմալի
ու Ս. Եւրոպայի պատերազմական դաշտե
րուն վրայ գիզուած արիւն հեղուքեան
դոհերը տեսնելուն : Տարուն քննադատ
ազդեցութիւնը որ վերաւորեալները կը
մեղքեն եւ ամենէն առաջ մարդիկն ալ
կը տանջէ, անհաճոյ անսարսած մըն էր ի
րեն համար : Ուստի արդէն զարհուրե
լէ հարուածներ զարնող եւ իրեն կարե
ւոր արդիւններ ձեռք բերել տալու կէ
տի մը հասած պատերազմի մը վերջ տա
լու խորհուրդը դիւրաւ իր մտքին մէջ
մտած ու հաստատված ըլլալու է : Եւսով
զեղեցիկ խաղ մը կ'անկնար խաղալու
Եւրոպայի նախաժամը :

« Ս. Եւրոպայի կողմէն, Եւրոպայի զայ
րը կը ծանոթար աւստրիացուց բանակին
վնասը : Պիտէ որ իր կողմէն արժա
նաւոր կերպով առաջարկութիւն մը ըլ
լարնէ դոհութեամբ պիտի ընդունվի :

« Պրանչիսո Յովեպի կայսրը վեր
ջին աստիճան դառն տրտմութեամբ մը
մեկնէր իր Ս. Եւրոպայի պատերազմական
դաշտէն : Չէր կրցեր արտաքին լուրեր
տեսնելով իր այն բանակին յաղթելիք
որուն վրայ մեծ յոյսեր դրած էր : Յոգ
նելէն ու տրտմութենէն կոտորած քանի
մը որ սաստիկ տենդ ունեցեր է կրսնի :
« Ուրիշ զգացմունքներ եւ քաղա
քական նկատմունքներ ալ կային որոնք
բնականաբար զիւրութիւն կուտային այս
բարի խորհուրդին : Պրանչիսո Յով
եպի կայսրը յուսացած գաղղականներէ
թողվելէն զատ կը տեսնէր որ միտք ու
նին յաղթողին հետ միաբանելու եւ ծա
նըր հաշտութիւն մը իրեն ընդունել տա
լու : Եւրոպայի կայսրն ալ չէր կրնար իր
կողմէն առանց դժգոհութեան տեսնել
այն տէրութիւնները, որ պատերազմի չը
խառնվելով զիւրութիւն կը ցուցը
նէին իրենց պառաւ զատած ժամանակը
միջնորդութիւնին չէ թէ առաջարկելու,
այլ բռնապէս ընդունել տալու եւ պատե
րագրին վախճանը ցուցնելու : Պիտէ ա
րագիւտ իրողական կառավարութեան բը
րապէս իրողական կառավարութեան բը

նաժ ընթացքը որ յայտնաբեր կը պատ
րաստվէր հարու վնասին վերջ տալու եւ
իր ուղած կերպով դժուարութիւնները
կտրելու, զրգուծեալ առիթ մըն էր եր
կու կայսրաց, երկուքն ալ խորտա թէ
պէտ եւ այն միջոցին բաղդի ու զօրու
թեան կողմէն անհաւասար : Եւրոպայի
սիրաց այս հաւասար զգացմունքը չէր կը
նար չարագործել զայն որ աւելի արժանա
նաւոր կերպով կրնար առաջարկել միւ
սին ուղղակի խնդիրը մէջեւնին կարգի դը
նելու առանց սպասելու այն միջնորդներուն
որոնք զիւրութեան վնաս կը ցուցնէին պա
տերազմին վախճանը որոշելու եւ խաղա
ղութեան պայմանները պատերազմի կող
մէրէն աւելի իշխանութեամբ անորինն
լու : Եւս լրացայտ չէր որ ասանկ պա
րագրանելու մէջ Եւրոպայի կայսր կող
մանէ եկած առաջարկութիւն մը փու
թալը կընդունվէր :

« Եւս չեմ հնարեր, այլ միայն կընը
շանակեմ եղած ենթադրութիւնները,
հասարակութեան մէջ եղած խորհրդա
ծութիւնները : Եւրոպայի կայսրը կրնար
բոլորովն դոհ ըլլալ Ստրանիայի կա
ռավարութեան բռնած ընթացքին : Եւ
նոր խօսքուն ու զօրքները համաձայն է
ին միշտ կայսր քաղաքականութեանը :
Կայսրը յայտարարութիւն կընէր Ս. Եւ
րոպայի միջոցաւ, թէ Եւրոպայի Ս. Եւ
րոպայի կայսրը պատերազմին ժամանակը
կընդունէր համար, առժամանա
կեպէր : Ս. Եւրոպայի կարգադրութիւն
ները պատերազմին ետքը պիտի ըլլան մեծ
աղիւթեանց ժողովով եւ երկրին ժո
ղովրդեան ուղեով : Քաղաքի կոմսն ա
ւար հափառակ շնորհակցան մը կը հա
նէր որուն մէջ յայտարարութիւն կար
թէ քանի մը երկիրներ Ստրանիայի թա
ղաւորին իշխանութեանը ներքեւ մտած
էին առժամանակեայ կերպով . իսկ միւս
ներն արդէն Ստրանիայի տէրութեան
հետ խառնըված են :

« Կայսրը կը խոստանար Հռոմիւր
կերներուն չեղարկութիւնը եւ Պապին
ինքնիշխան տէրութիւնը յարդել : Քա
վուր կոմսը գործակալներ կը խրկէր Հռ
ոմի տէրութեան մէկ քանի երկիրները
զինուորելու : Սակա Պապին տէրու
թեան ամբողջութիւնը յարկել էր . ա
նոր չեղարկութիւնը հաստատ պահել էր :
Եւս այս դժուրը դատելու միտք չունիմ .
այլ միայն ցուցնել կուզեմ որ կայսր
քաղաքականութեանն ու յայտնած դի
տաւորութիւններուն հակառակ էին :

« Եւստրակոյս, հնար չէ զիտնալ
թէ չեղոր տէրութեանց բռնած զիւրքին
եւ Ստրանիայի կառավարութեան ըն
թացքին վերաբերեալ այս քաղաքական
նկատմունքները պատերազմին շարքին
բռն անսարսածին հետ միանալով ինչ

աստիճան կրցած են համազել Եւրոպայի
կայսրը որ զինադադարման առաջարկու
թիւն քննարկեց Եւրոպայի կայսր եւ խաղա
ղական բանակցութիւններու դուռ բա
ցաւ : Սակայն հասարակութիւնը բնա
կան եւ ուղիղ կողմը կը տեսնէ զինա
դարման եւ վերջիվերջ երկրութիւննե
րուն մէջ որոնք ժամանակ մը ի վեր մը
առաջութեան նիւթ կ'առնէ եւն իրեն :

Եւս լրագրին ալ հետեւեալ խօս
քերը կրնայ :

« Եւս որ զաղջեացուց կայսրը պա
տերազմին վերջ տալ ուղեցնէ, չէ թէ
Եւրոպայի հետ պատերազմ ընելը իր կա
րգութեան վերջ տանելով է : Եւս յաղ
թութեանէն մեծ ու պայծառ յաղթու
թիւն մը չէր կրնար յուսալ երբեք . եւ
մեզ անիղծութեամբ կը հաւատանք որ
եւթէ ինքն ու Եւրոպայի կայսրը միմեկ
ըլլային Եւրոպայի մէջ, պատերազմը
կը շարունակէին մինչեւ որ բոլոր առա
ւելիները Խաղաղութան դուռ քշվէին :
Կայսրը զինադադարման եւ հաշտութեան
առաջարկելուն բուն պատճառը իր կար
գէ դուրս յաջողութիւններով բոլոր Եւ
րոպայի մէջ երկիւղեալ կառավարներ տա
րածելէ : Եւս յաջողութիւններէն ծա
ղած երկիւղը այն աստիճան ընդհանուր
է, որ Լուի Եւրոպայի պէս հաստա
տար անհետ կ'անալ :

Եւս լրագրին տէրութեան պաշտօնական
Ս. Եւրոպայի լրագրին հետեւեալ կերպով
կը բացատրէ զինադադարման պատճառ
ները :

« Չեղոր մնացող մեծ տէրութիւն
ները մէկ մէկու հետ կը բանակցէին իրենց
միջնորդութիւնը պատերազմի տէրու
թեանց առաջարկելու համար :

« Եւս միջնորդութեան առաջին դոր
ծը զինադադարման ընել պիտի ըլլար .
բայց երկու պատերազմի կողմերն հա
մնցնելու համար ի հարկէ քանի մը որ
ժամանակ պիտի անցնէր : Ս. Եւս առա
ւորովը Ս. Եւրոպայի զարնելու վրայ էր .
Ս. Եւրոպայի առջեւ ալ նոր պատերազմ
մը անհրաժեշտ էր :

« Կայսրը միշտ հաւատարմ ընալով
իր չափաւորութեան սիրող զգացմունքը,
եւ անօրոտ արիւն հեղուքիւններուն
առաջին տեսնելու մտադիր ըլլալով, ուղ
ղակի հասկնալ ուղեց թէ Եւրոպայի կայ
սր մտաց յոգաւորութիւններն ալ իրենին
համաձայն էին :

« Եւրոպայի Ինքնակալներուն համար
նախնական պարտաւորութիւն մընէր ան
միջապէս գաղղականները իշխանութիւննե
րը որ ուրիշ տէրութեանց միջնորդու
թիւնը վրայ դադար կընային առանց նը

պատակի մնալ :

“ Եւստորից կայսրն ալ այս դիտաւորութիւնը ունենալով՝ զինադադարում եղաւ :

“ Եւրիւշարթի 11 յուլիս երկու կայսրները տեսութիւն պիտի ընեն Ալեքսանդրայի մէջ : ”

Յիշեալ պաշտօնական լրագիրը նաեւ “ Եւրոպէոն կայսեր հետեւեալ յայտարարութիւնը կը հրատարակէ որ յուլիս 10 թուով Խալկիայի գաղղիական բանակին ուղղած է Ալեքսանդրին :

“ Օգրականք .

“ Յուլիս 8ին զինադադարում մը հաստատվեցաւ պատերազմող կողմանց մէջ՝ մինչեւ օգոստոս 15 : Եւստորից թոյլ պիտի տայ ձեզ հանգիստ ձեր փառաւոր աշխատութիւններէն , եւ պէտք ըլլային նոր ուժ մը քաղելու ձեր այսպէս քաջութեամբ ու անձնանուիրութեամբ փառաւորապէս սկսած զորքը շարունակելու համար :

“ Եւ Փարիզ կը դառնամ բանակիս հրամանատարութիւնը Ալեքսան մարշալտին յանձնելով : Բայց պատերազմին ժամը հնչելուն պէս զեռն ձեր մէջս պիտի տեսնեք ձեր վտանգներուն բաժանորդ ըլլալու համար : ”

Յուլիս 2/14 թուով ալ Ալեքսանդրայի կայսրն հետեւեալ յայտարարութիւնը ուղղեց իր զօրքերուն :

“ Օգրականք

“ Խաղաղութեան հիմնական պայմանները որոշվեցան Եւստորից կայսեր հետ . պատերազմին զլխաւոր նպատակը ձեռք բերվեցաւ : Խալկիա առաջին անգամ ազդ մը պիտի ըլլայ : Խալկիոյ ամեն պետութիւններէն դաշնակցութիւն մը Ս . Զօր պատուոյ նախագահութեամբ ըրազանալով՝ մէկ ընտանեաց անդամները իրարու հետ պիտի կապէ : Ալեքսանդրի դաւաճող արդարեւ Եւստորից ձեռքը պիտի մնայ , բայց իտալական դաւաճող պիտի ըլլայ նոր հաստատվելիք դաշնակցութեան անդամ ըլլալով :

Միանալով Եւրոպեան ընդանց սաղիւի կողմը զօրաւոր դաշնակից մը կ'ունենանք , որ մեզի պարտաւոր է իր անկախութիւնը : Իսկ այս շարժումէն դուրս մնացած կամ վերստին իրենց աթոռը կանչված կառավարութիւնները՝ նոր բարեկարգու-

թիւններ ընելու հարկը պիտի հասկնան : Բնդհանուր ներդրութեամբ մը քաղաքական ներքին երկպառակութեանց շաւիղները պիտի անհետանան : Խալկիա այսուհետեւ ինքզինքին տէր ըլլալով , իրմէ զատ մէկէ մը զանգատ չպիտի կրնայ ընել թէ որ կանոնաւոր կերպով Էյալաճաղին մէջ բարեկարգութեան ու ազատութեան մէջ :

“ Բիւլ ժամանակէն Վաղղիա պիտի դառնայ : Եւրաստագէտ հայրենիքընծութեամբ պիտի ընդունի այս զօրականները՝ որոնք մեր զինուոյ փառքը այսչափ բարձրացուցին Մօնթէպէլիօ , Բալէսթրօ , Թուրքիօ , Մաճինիօ , Մալինաօի եւ Սօլֆերինօի պատերազմներուն մէջ , որոնք երկու ամսոյ մէջ Սարոնիան ու Լոմպարդիան ազատելէ ետեւ դադրեցան՝ երբոր կ'ունայն պիտի կերպարանք մը պիտի առնէր որ այս ահագին պատերազմին մէջ Վաղղիոյ ունեցած շահուցը հետ յարմարութիւն չունէր :

“ Ուրիմն պարծեցեք ձեր այս յաջողութիւններուն վրայ , պարծեցեք ձեռք բերված արդիւնքներուն վրայ , մանաւանդ պարծեցեք որ սիրելի զաւակներն էք այն Վաղղիայի որ միշտ մեծ ազդ պիտի ըլլայ քանի որ սիրտ մը ունի ազնիւ իրաւունքները ճանչնալու եւ ձեզի պէս մարդիկ ունի զանոնք պաշտպանելու :

“ Ի կեդրոն բանակիս Ի Ալեքսանդրի 14 յուլիս 1859

ՆԱԲԱԼԻՍ

Սարոնիայի Թագաւորն ու յուլիս 12 թուով հետեւեալ յայտարարութիւնը ուղղեց Լոմպարդիայի ժողովրդից :

“ Եւրիկնք օրհնեցին մեր զինքերը : Մեր աշնուաւոր եւ քաջ դաշնակից “ Եւրոպէոն “ կայսեր օգնականութեամբ ” քիչ աւուր մէջ յաղթութեան յաղթութիւն քաղելով հասանք Սօլֆերինօի եւ զերբ : Եւստորից կողմէ ձեր մէջս աւանտ տալու ձեզ թէ Եւստուս ընդունէ ձեզ իր անհատական անհրաժեշտութեան իրաւունքով : Լոմպարդիայի ժողովրդից անկախութեան կ'ապահովենք :

“ Ձեր շատ անգամ ցուցնած բազմաթիւ համեմատ այսուհետեւ մեր հին երկիրներուն հետ միանալով մէկ ու ազատ ընտանիք մը պիտի կազմէ : Ձեր

վեճակը իմ վերադարձութեանս ներքեւ պիտի առնուի . եւ նոր կառավարութիւն մը հաստատուելու համար տէրութեան մը զլխոյն պէտք եղած գործակցութիւնը ձեր քով զանկուս տալահով ըլլալով , կըսեմ ձեզի . Ժողովուրդ Լոմպարդիոյ , փստահ եղեք ձեր Թագաւորին վրայ . առիկա կարող պիտի ըլլայ ամուր եւ անկորնչելի հիմանց վրայ հաստատուելու՝ երկիրէն իր կառավարութեանը յանձնված նոր երկիրներուն բարօրութիւնը : ”

Եւստորից կայսրն ալ հետեւեալ յայտարարութիւնը ուղղեց իր զօրքերուն :

“ Իմ արգար իրաւանցս վրայ հիմնաւ պատերազմէն ընդունեցի դաշնակցութեանց պահպանութեանը համար , վստահ ըլլալով ժողովրդիցս եւ անհրաժեշտ քաջութեամբ եւ Եւստորից բռնական դաշնակիցներուն վրայ :

“ Ժողովուրդներս պատրաստ գտայ ամեն զոհեր ընելու : Եւրիւշարթ պատերազմէն յայտնի ըրին աշխարհի այն դիւցազնական արութիւնն ու մահուան արհամարհութիւնը որ կը տիրէր իմ արիւնդէն բանակին մէջ , որ իրմէ բազմաթիւ թշնամեաց հետ պատերազմելով , հաղթաւոր պաշտօնականներ ու զինուորներ իրենց հաւատարմութիւնը արիւնքով ինքից ետեւ , ոչ ուժը կորսնցուց , ոչ քաջութիւնը , եւ անհամբերութեամբ պատերազմին շարունակելուն կ'ստատէ :

“ Եւստորից դաշնակից մնալով , ետ կը քաշվիմ քաղաքականութեան անյաջող պարագաներուն առջեւ , որոց նայելով՝ իմ պարտաւորութիւնս է՝ ամեն բանէ առաջ զօրքերուն կեանքը պարտապատեհութեամբ մէջ չնետնելու , եւ ժողովուրդէս ալ անօգուտ զոհեր չպահանջելու :

“ Խաղաղութիւն կընեմ Սօլֆերինօի գետը սահման բռնելով :

“ Բոլորով սրտիւ շնորհակալ կըլլամ զօրքերուն , որ նորէն ցոյց տուին ինծի թէ կրնամ կատարելապէս վստահ ըլլալ իրենց վրայ ապագայ պատերազմներու մէջ :

ՄԱՍԻՍ 18 յուլիս 1859

ՖԵԼՆԵՆԻՍԿԱՅ ԵՄԻՍԿ

Ալեքսանդրայի Զոֆուփ կայսրը երկրորդ եւ աւելի երկար յայտարարութիւն մընալ հրատարակեց , որուն մէջ ներ-

քին մեծ բարեկարգութիւններ եւ կառավարական բարեկարգութիւններ ընել կը խոստանայ :

Եւրիւշարթի Ալեքսանդրայի մէջ տեսութիւնը երկու ժամ տևեց : Ալեքսանդրայի կայսրը առաջ հասնելով հին , Ալեքսանդրայի Զոֆուփ կայսրը զիմաւորելու զնայ Ալեքսանդրային ձամբուն վրայ , եւ Ալեքսանդրային հինգ հարիւր մէթրօ հեռաւ որութեամբ երկու կայսրներն իրարու պատահեցան : Ալեքսանդրայի կայսրը առաջ իր ձեռքը երկնցունելով՝ Եւստորից կայսրը սիրով սրեւմեց վայն , եւ քանի մը վայրկեան հոն կեցած տեսութիւն ընելէ ետեւ՝ երկու կայսրները Ալեքսանդրայի դային ու հոն առանձին նստանալով մը ընելով՝ հաշտութեան պայմանները մէջքներն որոշեցին :

Փարիզէն Ալեքսան քաջած հեռազրական լուր մը կը ծանուցանէ թէ 50000 զաղղիացի զօրք Խալկիա պիտի մնան՝ երկիրն բարեկարգութիւնն հաստատ պահելու համար մինչեւ որ իտալական դաշնակցութեան վրայօր Վաղղիոյ ու Եւստորից կայսրաց ստորադրած պայմանները կատարելապէս զործադրվին :

Լոմպարդիայի երկրորդ որ Ալեքսանդրայի խաղաղական դաշնակցութեամբ Սարոնիայի տրվեցաւ , 2 միլիոն 800000 ընտելեալ ունի : Եւստուս Զով Սարոնիայի տէրութեան ժողովրդից թիւը 8 միլիոնի կը մօտենայ եւ հետեւաբար “ Եւրոպի տէրութեան դրեթէ կը հաստատուի :

Զուրի տէրութեան ապագայ վեճակին վրայօր ու զանազան լուրեր կուտան Պէլժիքայի լրագիրները : Բնդհանրապէս կը կարծւին թէ Պապին երկիրներուն կառավարութիւնը եկեղեցականաց ձեռքէն պիտի առնուի , այն կերպով որ Պապին աշխարհական իշխանութիւնը անուանով միայն պիտի մնայ , բայց իրօք վերնայ : Ար պատմեն թէ Պիօրէնցայի մէջ ստորագրուած լուրագրութեան մը ժամանակ “ Եւրոպէոն իշխանին հարցմունք ըլլալով այս խնդրոյն վրայ , պատասխան տուեր է ըսելով Պապին համար թէ Բռապէտը չէր յիշել իրեն :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՖԻԼՏԻՆ

ՄԱՍԻՍ

Շարժումներ

Ինչեւ Սեր :

Տարիստը , նազնի , (քօրեղ) ամուսնութիւն եւ ուրիշ այսպիսի բաներ որ պատմութեան զգուշներն , ու թերեւ քանի մը ծերերու :

Թեւեւ ծեր , Թեւեւ սիրոյ անյարմար Վեղայ ուժն եւ գեռ կը յիշեմ :

Ետեւ մը սիրտայրեց , միտքիս հիմայ կ'աղղէ յարմար ՏԵԼՅԵՆ :

Հարկ կը համարիմ առաջ իմ սիրոյ միտք իտիւլ եւ խառնվածութիւն մ'ընել հոս , որով թերեւս ամենամարտ պիտի երեւիմ , սակայն չ'անարտութիւնը չեմ երեւ զայն քօրեղից :

Սիրելի ընթերցողը պիտի զարմանայ (չեզարմանար թէ որ մարդկային սիրտը կը ճանչնայ)

Յիշեմ թէ 289

երբ լսէ Եւրոպիոն խորհուրդներուն միտք չ'ընելով Լոմպարդիայի կապելու Եւրոպայի իմ Մեծարար առանձին զորքով՝ զուրի էր գտնելու եւ ի դարձին զեռ սիրոյ խորհուրդներն մէջ գտաւ :

Բայց եւ ալ լսելիքս ունիմ : Եւրեկն Զօր մահուանէն ետեւ Զօրեղայրս նաեւ մեռնելով հարստութիւնս կրկնապատկերէր . իսկ Ալեքսանդրի զինքը գերկատարն անգաղար զեռ իրենց տունը կը հրաւիրէին : Իմ այցելութիւններս Լոմպարդիայի հաւանելէն թէ ոչ չէի կարող իմանալ : Ինչեւ որ զեռ բաւական կատարուն չէր գտնել թէ եւ միտ կողմէն անյայտ չէր թաղուր : Բայց ինքը անթերի նազնի մ'էր ու ասկէ ամեն բան կ'անարկի : Եւրոպայի ժողովը , շարունակ տեսնուիլու ու օրհնելու յաւատարմութեամբ իրարու զրաւեցին : Տարիստը հարկ թէ քան երբ տարեկան էի ու անոր կարթին որս ինկայ : Եւրեկն ինքն իրաւունքը , զոր նախապաշարմունք կը կարծէի , բոլորովին մէկի գրի : Այնու ժամ անհանգիստ կ'ըսէի թէ “ Եւրոպայ իրենին յարկ է որ իմինիս բուն արժեքը անկարէ տեսնուի ” : Ալեքսանդրայի կատարեալ սիրով սկսել էի խօսիլ :

Ով որ բուն մը գիտէ , պիտի գիտնայ նաեւ որ այսպիսի վեճակ մը բնաւ կայուն սիրտն մը չէ հետեւի : Սերն ինչպէս կը ծին եւ ինչպէս կը մարի հասկնալու համար , ոչ բանական չ'է , ոչ խոհեմութիւն , ոչ նախաւոր :

Թիւն եւ ոչ գնութիւն կ'օրհնէ . թէ եւ անհրաժեշտ կը թուի կ'անցնի , ինչպէս որ յանկարծ կը ծագի : Եւրեկն ըսեմ վերաբերութեան բովանդատը , թէ եւ նախադրեալ հնարաւոր է : Եւստուս մնայն նախադրեալ պիտի ջանամ :

Ինչ կ'ըսէ Լոմպարդիայի : “ Սերը անմտադիր կը ծին բնաւորութեան կամ անկարթեան ” : Թեւ որ այս սրտակէ , միթէ մեղադարտ եմ Լոմպարդիայի : “ Վեղեցիկին մէջ նայլը կարող է մարդ սիրտը զոյգել եւ լծել , եւ նոյն հեղինակս կը յարկ թէ մինչեւ բարեկամութիւնը ծանր ծանր կ'արգաստորի եւ բողբոջիւն տարիներու կարօտ է կատարելութեան հասնելու , սիրուն գէշ մը կամ սիրուն ձեռք մը կըրնան իսկոյն լեռանը ” սեր աղղել : Սակայն զարմանք է որ Լոմպարդիայ չէ ըրազուցել իր խօսքը աւելցնելով թէ՛ ան սիրտու սիրուն գէշին կամ ձեռքին աղղումը քանի տեւէ , աղղ եւ խորատ անտես կ'առնուին եւ մանաւանդ կը զոյրաւորեն , եւ թէ՛ որովհետեւ երբեք սիրոյ վրայ իր սիրտի ինչոյ դադրելու անհրաժեշտութիւն չ'ունի որ յանկարծ ծագելու էր :

“ Ինչպէս անկարթ մը կը վանէ նոյնպէս կըրնայ ստեղծել ” :

Սակայն ինչպէս , երբ , ինչ աստիճան բողբոջուիլու եւ մըքան շուտ եւ ինչ անթիւ մտքով բողբոջանքը , բարոյագէտները եւ իմաստա-

ները չեն հնարեր լուծելու : Սատի ոչ միտք տարօրէն այլ եւ տրամաբանօրէն զձեռք եւ հաստ ըլլալ անհնար է թէ ինչ տեսակ հիւթ է , որ պիտի բարակ լեռնէ յօրինուածէ անոր ստապիլը : Ինչպէս թէ թէ , քանի տեւի , քանի հզօր կ'ընէ , որքան անհնարին եւ ինչպէս գիտին է քաղել խորտակել : Ստիկըն Ուոլմեյ* որ անէր կ'անուանէ ,

“ Բան մը որ նախ յոյնէ գայնայ , Եւստորի եւ հետէ է , ի զօր միշտ հնչայ ” : Եւստորի վերապ* որ չէն շնորհ ցոյց տայ Ստապիլ թիւր , հօր , ջուր չ'աղի փայլուն : Ինչուն Է արթնութեան թերաւ համան ունիւն : Թեւ որ սիրոյ էութիւնը սահմանելու համար տրամալի Ուոլմեյն այսպէս կը անձնուր , չ'ըր մնայ եւս : Սատի ինչոյ տեսական փորձերու մէկի թողլով՝ բուն իսկ զօրծնական փորձերու զանազան , ինչպէս որ Պարսն բնական իմաստասիրութիւնը իրական փորձառութեամբ հաստատուեց :

Եւստորի հարցումս սա պիտի ըլլայ . սերն ինչպէս երեւան կը հանուի : Եւստորի մը թէ եւ նախապէս ընելու բնական է , սակայն սատանայ նազնի մը սիրոյ յայտարարութիւնները քննելու համար չէ , փստի զեռ անոր բնութիւնը նայն ինչն Պարսն անգոր է գիտել , թէ եւ սնդիկին

* Էկստրիկն մէկ ողբերգութիւնը :

